

primitifs n'étaient pas d'origine slave ou arien, en tant qu'on peut le conjecturer à la base du sens de leurs appellations.

On ferait peut-être mieux de rechercher l'origine des porteurs primitifs de ce nom quelque part à l'est, et de demander à l'histoire, si elle pouvait dire quelque chose.

En feuilletant les pages de l'histoire nous trouvons que Pline mentionne les COSTOBOCI dans la Sarmatie Asiatique, de l'autre côté du Don, comme voisins des Tcherkesses (ZECETAE), ZIGI, NEVAZI et AMAZONES, ce qui signifie que les COSTOBOCI demeuraient auparavant (le plus tard au temps de Pline) dans la patrie transméotide, entre le Don, la mer d'Asov et les montagnes du Caucase, non loin de Tcherkesses et de ZIGI (ZINCHI).

L'auteur a constaté que dans la même époque les Serbes vivaient au voisinage des ZIGI et des Tcherkesses;² par là il a voulu démontrer que tous ces peuples étaient de la même origine caucaso-alarodienne. Les Croates n'habitaient pas non plus bien loin des Serbes, ZIGI et CISTOBOCI, quoiqu'on ne puisse définir précisément leur habitat. Leur mémoire est restée à Tanaïs, dans les inscriptions des IIe et IIIe siècles de notre ère: *Xογο-άθος* et *Χογοβάθος*.

On pourrait trouver l'origine alarode des COSTOBOCI même sans recourir à l'étymologie, car leur appellation est manifestement composé de deux noms ethniques COSTI (CISTI) + BOCI, un cas, qui se répète dans l'ethnologie antique, par ex. CISSANTI = CISSI + ANTI, NACHAR(NA)VALI = NACHAR-(NI) + VALI. Il est vrai que la première partie du nom CISTOBOCI ne se retrouve point dans l'antiquité, mais il y a aujourd'hui les Kisti dans le nord-est de la Caucase. Les Kisti représentent

une tribu tchetchène et, pour parler plus net, ils appartiennent, avec les montagnards Tchetchènes, au groupe d'Ingouches. Il y a cent ans, l'ethnologue allemand C. Rommel appelait *Kisti* tout le peuple tchetchène qui compte à présent 224.000 têtes et se compose de cinq groupes, pendant qu'il considérait les Ingouches comme leur tribu principale. Les Kisti s'appellent eux-mêmes *Lamur*, c'est-à-dire les montagnards, alors que les Gruzins les nomment *Kisti* et les Tatares *Mizšegi*.

Comme partie finale du composé CISTOBOCI on pourrait supposer le peuple BOCHI ou BOKHI, mentionné par Ptolémée: *Βόχας* (*Báχας*, *Bóχας*) sur le territoire montagneux de la tribu Moshi, en Transcaucasie.

L'explication étymologique du nom COSTOBOCI milite pour leur extraction alarode. L'histoire nous conduit sur les vestiges de l'origine caucasienne de ces Alarodes, car on rencontre les CISTI et BOCI sur le territoire de la Caucase et les CISTOBOCI sont mentionnés au Ier siècle après J.-C., d'abord derrière le Don, dans la Sarmatie asiatique et, seulement plus tard, dans les Carpathes. Les CISTOBOCI de Ptolémée parlaient-ils encore la langue alarode, ou bien étaient-ils déjà Slaves? En tout cas en ce qui concerne cela, l'auteur serait d'accord avec L. Niederle qui prend les CISTOBOCI pour un mélange ethnique; seulement, il pense que la couche dominatrice du peuple ne parlait pas la langue thrace, mais plutôt l'alarode, et probablement tcherkesse, à moins d'avoir sombré déjà au temps de Ptolémée, dans la masse du peuple subjugué qui était peut-être slave.

Dr. Pavel V. Brežnik.

Kazimierz Moszýnski. *Badania nad pochodzeniem i pierwotna kultura Słowian. I. del.* (Polska Akademia, *Rozprawy filologiczne*, LXII, Nro. 2. Krasów, 1925. — 140 strani.)

² Niko Županić: *Srbi Plinija i Ptolomeja.* (Les Serbes de Pline et de Ptolémée). Beograd 1924.

Knjiga je prvi del večje razprave. Arheologi napačno sklepajo po M. o »trajnem slovanskem razvoju« v Evropi — samo ex silentio. Maloštevilstvo ali odsotnost neslovanskih starin kaže samo, da je igrala pri nomadih do zdaj ohranjena kovina (okrasni, orožje) neznatno vlogo v primeru s strohnelim lesom, usnjem, kostjo, oz. da se niso zakopali mrliči v zemljo. Jezik, edino zanesljivo sredstvo, pa je bolj minljiv kakor rasa, oz. kultura, zato naj vodi jezikoslovce primerjalna etnografija. Niederle je n. pr. pre malo kritičen pri ugotovitvi slovenskih krajevnih, oz. rečnih imen. Nedvomno so izpodrinili Slovani po prihodu v Evropo prvotno prebivalstvo. Odkod so prišli? Antropologi branijo avtohtonstvo, primerjalni jezikoslovci so za vzhodni, stepni izvor. Tu in tam odloča gradivo, s katerim razpolagajo raziskovalci (pogrebi, oz. tujke). Etnolog pa more ubrati srednjo pot. Jezik je gibčen, se lahko razširja ali zatira ter nastanejo mešani narodi (Celtiberi, Gallogrki in sl.). Praslovanski jezik odseva praslov. kulturo, toda praslovenščina je vsesala v evropskih gozdovih dosti tujih snovi. Praslov. kultura je nedvomno pretežno evropskega izvora. V soglasju z Niederlejem hoče govoriti M. o enotnem slovanstvu. Slovanstvo 500 po Kr. je bilo po kulturi in rasi drugačno, kakor 500 pred Kr. M. uvršča praslovansko vprašanje med etnične valove velike Evrazijske stepe, ki sega od Karpatov do Altaja. Slovani so lahko prišli samo od vzhoda. Nasprotna gibanja od zapada proti vzhodu so bila izjemna in ponesrečena (Goti). V naslednjem obljubuje M. polnejšo in prepričevalnejšo sliko praslov. kulture. V sedanji obliki govorijo njegova izvajanja manj zgodovinarju kakor jezikoslovcu. Podajam glavne točke njegovih dokazov.

Zgodovina beleži postopno keltski, germanski in slovanski naval, a najbrž je doživela Evropa kaj sličnega tudi pred Kelti. Iste pojave kaže azijska zgodovina. Oddaljena zapadno sibirski močvirja in pragozdovi sicer niso bili pristopni opazovanju klasičnih pisateljev. Vendar so zabeležili poleg Keltove še Skite, poleg Germanov — Sarmate, Alane in Hune, poleg Slovanov — Bolgare, Avare, Ogre, Osmane. Evropskemu, proti jugu usmerjenemu valovanju odgovarja stalno gibanje iz globine Azije od vzhoda proti zapadu. E. Huntingtonova opazovanja stepne klime dovolijo sklepati o gotovi zvezi med sušo in selitvami gospodarsko šibkih pastirskih narodov. Tudi v najstarejši dobi, za katero nimamo točnih podatkov, so se morale vršiti selitve v letih z minimalno padavino: 2100 — 1400 — 800 — 200 pred Kr. itd. Velika Evrazijska ravnina je vedno bila srce Starega sveta. Utrpiti tega srca so periodično poplaveli vse dežele od Kitaja do Asirije in Egipta s tolpmi osvojevalcev. Premagali so tudi kulturno višje domačine s svojo vojno tehniko: z dvokolesnim voznim vozom in poprej nepoznano konjsko vprego — v starejši dobi (ok. 2000 pred Kr.) ter z lahko konjenico, lokom in zanjko — v novejši dobi (ogrška razkopavanja ok. 500 pred Kr.). Posledica navalov so številne vrzeli v evropskem kulturnem razvoju. Tako je n. pr. izginila ok. 2000 pred Kr. bogata poljedelska Tripoljska kultura v sedanji Južni Rusiji, ne da bi zapustila sledove v poznejši bronasti dobi. V soglasju z E. Meyerjem, Evansom in Ungnadom treba je smatrati nomadske napadalce ok. l. 1000 pred Kr. za Indo-Evropejce, ker ne pridejo v poštev Ogrofinci in Turkotatari. Vzhodne stepe, domovina našega konja, so imele azijsko, oz. iransko prebivalstvo, in turškotatarski je-

ziki kažejo prastare indoevropske vplive. Za Vzh. Evrazijo ok. 1000 pred Kr. so najbrž imeli indokitajski pastirji (Tibet-Altaj) isti pomen kakor indoevropski pastirji za Zapadno Evrazijo, oz. semitski pastirji za Afriko. Vsi fleksijski jeziki (med katere je prištevati tudi praktikajščino, po A. Courady in Karlgrenu) so nastali v področju pastirske kulture. Etnolog si šteje v dolžnost opozoriti jezikoslovce na ta nova pota. Vsekakor ni v zgodovini zemeljske krogle pomembnejšega činitelja, kakor pastirska kultura velike indokitajske-indoevropske-semitske jezikovne trojice. (I. pogl. Ekspanzija stepnih narodov.) Vsa Srednja Azija — z izjemo vzh. puščave — kaže raztresene sledove plavolase rase oz. rdečelascev. Slično bradato ljudstvo z ravnimi nosovi in sinjimi (zelenkastimi) očmi omenjajo kitajski letopisi in freske (700 po Kr.) ter arabski potopisi (900 po Kr.). Žalibog so starejši podatki o zunanosti Alanov, Sarmatov in Skitov prepričli (pr. Herodotove Budine ok. 450 pred Kr.). Vsekako so bili plavolasci dokaj številni v Srednji Aziji ok. 500 po Kr. Njih ostanki pasejo do sedaj po planinah ob robu stepe od Kavkaza (Osetinci) do Pamira, Tibeta, Koreje. Tvorijo iranske in druge otoke v morju črnolasih mongolovidnih narodov. Okoli Krist. rojstva se je vsula iz stepne Srednje Azije indoevropska povodenj, ki je poplavela Iran, Pamir, Indijo. Ne vemo ali so bili ti pastirji plavolasi, oz. črnolasi in ali so imeli dolge lobanje. Ne vemo tudi ali so prišli v najstarejših časih v Azijo iz obmejne evropske stepe (ker niso izključene po E. Meyerju postranske nasprotne migracije) ali pa iz sev.-zap. gozdov med Alpami, oz. Karpati in Uralom. Zato je izven dvoma, da so igrali plavolasi narodi veliko vlogo pri širjenju indoevropskih narečij po Altaju in Kitaju.

(II. pogl. Sledovi plavolasih ras v Aziji.)

Malo III. poglavje (6 str.) se tiče altajske prazgodovine, ker samo palae-etnografija utegne nadomestiti odsotne kronološke podatke. Minusinska bronasta kultura (ok. 500 pred Kr.) kaže kitajske vplive v okraskih (magično dvojno zrno), na drugi strani pa je v zvezi z železno La Tenesko kulturo (Tovostineova zbirka). Pred turško plavo so bili altajski prebivalci premožno miroljubno ljudstvo z razvito obrtjo in celo demokratičnega značaja (v kolikor dovolijo sklepati pogrebi). (III. pogl. Altajska prazgodovina.)

V IV. poglavju so zbrani najstarejši podatki o trgovskih in poljedelskih indoevropskih narodih: Jue-Či (300 pred Kr.), Toharcih (500 po Kr.) in Skitom sorodnih Sogdijcih (orhonski napisi v Mongoliji, 900 po Kr.). Njih na kitajsko zunanjo trgovino (Kašgar) vezana kultura je vplivala na turške došlece do leta 1200 po Kr., ko je postala žrtev mongolskih navalov. Turškotatarski in mongolski lovci, oz. poznejši pastirji so lahko bivali pred Kr. r. samo ob Altaju, oz. Bajkalski severni meji med gozdom in stepo ter so bili ločeni po arijskih narodih: Mongoli na severu, Turki pa bolj proti jugu. Šele v zgodovinski dobi so se zmešali Mongoli s Turki vsled kitajske ekspanzije, ki je potisnila Turke proti zapadu. Dokaz tega je pomanjkanje starih turških izposojenk v ugrofinskih jezikih. Obenem kažejo ostanki indokitajskih imen (Ding) med poturčenimi ostjaki na davne altajsko-tibetske vezi. Pičli jezikoslovni, zgodovinski, antropološki in fiziografični podatki se v toliko izpopolnujejo, da lahko določimo vse zapadne stepe vtevši vzh. Turkestan kot področje indoevropskih jezikov začetkom kristj. dobe. V letih 1500—1000 pred Kr. pa so bili Arijci

razširjeni od Turkeстана najbrž do Kitaja. Turškotatarski navali se pričnejo šele ok. 700—400 pred Kr. in sežejo ok. 200 pred Kr. do Urala. (IV. pogl. Starejše narodne razmere v srednji Aziji.)

V. pogl. Prvotna slovanska bivališča. Rezbarije na polabskih malikih so slične onim na kamenitih »babah« pri turških narodih Srednje Azije. Ugotovljeni so tudi iranski verski vplivi (bogъ > бага), ki so mogli nastati le 500 pred Kr. vzhodno od Dnjepra (Rozwadowski). Tedaj niso bili Karpati prvotno slov. bivališče. Številne slov. izposojenke v turških jezikih (Moszyński je pomnožil dosedanje število za kakih 20 s pomočjo Radlovovih slovarjev) govorijo samo o dolgem sedstvu, ne pa o turškem robstvu, katero je izmislil Peisker. Zdi se, da so bivali Praslovani ok. 700 pred Kr. v Aziji, kjer so mejili na zapadu oz. severu na Ogre (prednike sed. Madžarov vzh. od Urala in ob srednji Volgi), na jugu pa na skitske narode (ki so se zopet stikali z Ugrofinci ob severni gozdno-stepni meji. Tudi Herodotovo povest o Neurih, ki so zapustili prvotna bivališča vsled kačje nadloge, tolmači Moszyński vsled pomanjkanja pripravnih grških oz. iranskih označb s praslov. ogъrbъ — ugor — jegulja — kača belouška. To pa je znano ime Ogr, oz. Unguri. Sicer pa ni znano, ali so bili Nevri Slovani. Morebiti so le bivali med njimi kakor pozneje Avari.) Slovanska selitev v Evropo, eden izmed stepnih valov, je slična potovanju Madžarov, ki so zamenjali zap. sibirске gozdove za južno stepo ter pozneje odšli proti zapadu. Tudi Traki in Albanci so azijskega, oz. stepnega izvora. Preostaja še ugotoviti podrobnosti prihoda baltičkih narodov (katerih avtohtonstvo več ne prihaja v poštev) in določiti obdobje baltoslovan-

skega prajezika, potem bo krog sklesnjen. Baltičski, slovanski, iranski, indijski, armenski, trakijski in albanski jeziki tvorijo eno vzhodno skupino, ki se v marsičem razlikuje od ostalih indoevropskih jezikov. Moszyński prizna sicer, da pomeni za sedaj vzhodna slovanska pradomovina samo domnevo, misli pa, da je vsekakor bolj utemeljena kakor takozvani avtohtonizem.

Dr. Nikolaj F. Preobraženski.

Живко Д. Петковић, Прве појаве српског имена. Штампa „Туцовић“. Цена 10 динара. Београд 1928.

Професор Ж. Петковић мисли, да сам српски народ чува у својој традицији успомену на своју прадомовину и на своја прахисторијска пресељивања. За пример наводи неколико места из песме „Сан Царице Милице“, коју је публиковао М. Ц. Милојевић (Путопис дела праве — Старе Србије, књ. I, 47, 1871. год.):

„Мало пођо', до два краја нађо'
Сибир воду мутну и крваву,
Где но тече од југа севера.“

— — — — —
„Као што су и ти наши стари
Наши стари и прастари предци
Борили се на Сибиру клетом,
За Сибира и за српску песму,
Борили се па и пропанули,
Те га туђи освојише људи,
Туђи људи и туђи народи.
Освојише, Србе протераше
Да с' скитају по беломе свету
Као пчела по шареном цвету.“

Писац примећује, да је овде тешко мислити на данашњи руски Сибир или на Сибиру, острво код Суматре, већ пре на Мисир и Нил, „који су у недовољном памћењу народном замењени другим називима земље и реке“. Даље пише аутор да је овде треба узети име Срба у ширем смислу свог етничког значења, наиме као преставника свију Словена. На крају ипак додаје писац, да „нема ничега одређенога одакле би се могло поћи, а да се не лута